

Beredskaps- och säkerhetsnämnden 21.11.2023 § 30

BEREDSKAPS- OCH SÄKERHETSNÄMNDENS UTLÅTANDE OM DEN ALLMÄNNA DELEN AV BEREDSKAPSPLANEN

Enligt 62 § 2 mom. 2 punkten i välfärdsområdets förvaltningsstadga beslutar beredskaps- och säkerhetsnämnden att ge ett utlåtande om den allmänna delen av beredskapsplanen till välfärdsområdesstyrelsen enligt följande:

I beskrivningsdelen beskrivs ansvaren och skyldigheterna för välfärdsområdet i fråga om beredskapen inför störningssituationer och undantagsförhållanden.

Beredskapsplaneringen är kontinuerlig och beredskapsplanen och dess delplaner är kontinuerligt kompletterande, varför det utlåtande som nu ges grundar sig på det nuvarande skedet i beredskapsplaneringsprocessen. I detta utlåtande bedömer beredskaps- och säkerhetsnämnden å ena sidan genomförandet av det strategiska ansvarsområde och den strategiska uppgift som tilldelats nämnden i förvaltningsstadgan mot beredskapsplanen samt å andra sidan de innehållskrav som statsrådet ställt på beredskapsplanen för störningar i social- och hälsovården (308/2023).

I välfärdsområdets förvaltningsstadga används begreppet övergripande säkerhet både för beredskaps- och säkerhetsnämnden och för välfärdsområdesstyrelsen. Medan beredskaps- och säkerhetsnämndens strategiska ansvarsområde enligt 62 § i förvaltningsstadgan är välfärdsområdets övergripande säkerhet, ansvarar välfärdsområdesstyrelsen enligt 41 § för hanteringen av välfärdsområdets övergripande säkerhet. I sin roll enligt förvaltningsstadgan följer och utvärderar beredskaps- och säkerhetsnämnden dessutom välfärdsområdets riskhantering, räddningsväsendet samt servicesystemets funktion ur ett säkerhetsperspektiv.

Den övergripande säkerheten är ett tillstånd där man har förberett sig på och kan hantera hot och risker som riktas mot samhällets vitala funktioner. Till

hanteringen av den övergripande säkerheten, det vill säga upprätthållandet av livsviktiga funktioner och tjänster, hör beredskap inför hot som identifierats som faser, hantering av störningssituationer och undantagsförhållanden samt återhämtning från dessa (resiliens). Beredskapen i det finländska samhället genomförs enligt principen om övergripande säkerhet, vilket innebär att samhällets vitala funktioner tryggas i samarbete mellan myndigheter, näringslivet samt organisationer och medborgare (Ordlista om övergripande säkerhet, Terminologicentralen 2017).

Välfärdsområdet deltar i egenskap av anordnare av social- och hälsovårdsväsendet samt räddningsväsendet centralt i två av samhällets sju livsviktiga funktioner, garanterandet av den inre säkerheten samt upprätthållandet av befolkningens utkomstskydd och funktionsförmåga. Hanteringen av den övergripande säkerheten kan ses som ett säkerställande av att den grundläggande uppgiften som tilldelats välfärdsområdet är störningsfri och att tjänsterna fungerar på alla sätt, i första hand i den dagliga verksamheten, förvaltningen, avtalen och nätverken. Likaså utgör fungerande helheter inom välfärdsområdesorganisationen för beredskap, organisationssäkerhet, riskhantering och lägesbild förutsättningar för hantering av olika hot och risker och slutligen för servicesystemets funktion.

I statsrådets förordning om välfärdsområdenas beredskap för störningar inom social- och hälsovården (308/2023) föreskrivs att välfärdsområdets beredskapsplaner för social- och hälsovården ska innehålla åtminstone nivåer för reglering av beredskapen och larmarrangemang för att trygga kontinuitetshanteringen, förfaranden för att samla in och dela lägesbildsinformation, planer för att säkerställa att personal-, lokal- och materialresurserna räcker till samt att stödtjänsternas verksamhet är tillräcklig, planer för genomförande av samarbete mellan myndigheter, den privata sektorn tillsammans med aktörer inom tredje sektorn i beredskapen för och skötseln av störningssituationer, planer för genomförande och uppföljning av beredskapsutbildningar och beredskapsövningar för social- och

hälsovårdspersonal samt planer för allmän myndighetskommunikation i anslutning till beredskapsverksamheten samt för kommunikation i störningssituationer. Dessutom ska beredskapen grunda sig på riksomfattande riskbedömningar som kompletteras med regionala och lokala riskbedömningar.

Välfärdsområdets behov av beredskap grundar sig i grund och botten på behovet av tjänster. I beredskapsplanen har man till skillnad från många andra välfärdsområden riktat särskild uppmärksamhet till den västnyländska befolkningsökningen och därigenom ett ökat servicebehovet i förhållande till det ökade beredskapsbehovet. Den regionala befolkningsutvecklingen och förändringen i åldersstrukturen har ett samband med anordnarens servicestruktur och även med den kontinuerliga bedömningen av särskilt de kritiska funktioner som ska skyddas.

Dessutom ser man att den ökade sociala och samhällsliga ojämlikheten, urbaniseringen och förändringarna på arbetsmarknaden redan påverkar beredskapens verksamhetsmiljö i vårt område. I beredskapsplanen fästs också uppmärksamhet vid regionala särdrag, såsom avstånd, servicecentraler samt placeringen av industri, hamnar och annan infrastruktur.

I den egentliga beredskapsverksamheten grundar sig beredskapsplaneringen på en riksomfattande och Nylands regionala riskbedömning. Enligt dessa planer kan vi påverkas av informationspåverkan, störningar i den offentliga ekonomin och finansieringssystemet samt informations- och kommunikationsnäten, störningar i kontinuiteten hos bränslen, vattenförsörjning och transporter, störningar i hälsosäkerheten, såsom mikrobläkemedelsresistens och djursjukdomsepidemi, störningar i livsmedelsförsörjningen och försämrade mat- och näringstrygghet samt omfattande eller långvariga olycksituationer som kan belasta social- och hälsovården på lång sikt

Utöver de ovan nämnda riskerna har man i beredskapsplanen beaktat de så kallade social- och hälsovårdsspecifika riskerna i välfärdsområdena som social-

och hälsovårdsministeriet (SHM) betonade i sitt styrbrev daterat 19.10.2021. Till dessa hör pandemi, terrorattack, cyberattacker, störningar i kraftförsörjningen, användning av militära maktmedel, hantering av massinvandring och hot om CBRNE (missbruk av kemiska ämnen, biologiska sjukdomsalstrare, radioaktiva ämnen eller kärnvapen och explosiva varor).

Ovan nämnda har kompletterats med organisationens egen definition av kritiska tjänster, stödtjänster och resurser under 2023 samt med scenariobaserade beredskapsplaner som inkluderas i de mer operativa planerna. Dessutom har den avtalsmässiga beredskap som är kännetecknande för mångproducentmodellen beaktats. Avsikten är att ytterligare precisera de kritiska delarna inom serviceområdena och koncernförvaltningen i planeringen på operativ och taktisk nivå utifrån den allmänna del som nu behandlas.

Av organisationens interna risker betonar nämnden betydelsen av att trygga tillgången till kritisk personal, kompetensen, orken och tjänsternas informationssystem utan störningar för att beredskapen ska lyckas. Man bör också säkerställa att det finns tillräckligt med personal som utför beredskapsarbete.

Målbilden för riskhanteringen i Västra Nylands välfärdsområde är att riskhanteringen genomförs på ett övergripande sätt i enlighet med välfärdsområdets riskhanteringspolicy som godkändes av regionförvaltningsverket 2023 och den fastställda processen på alla organisationsnivåer och i all verksamhet, fast som en del av de befintliga processerna. Nämnden noterar att ett lyckat omfattande riskbedömningsarbete i en stor organisation för att hantera både organisationens interna risker och de externa hot som ligger till grund för beredskapen förutsätter ett riktigivande, systembaserat riskhanteringsarbete.

Förfarandena för hantering av störnings- och undantagsförhållanden beskrivs tydligt i beredskapsplanen och i fråga om befogenheter hänvisas i dem till

anteckningarna i gällande förvaltningsstadga och anvisningar. I beredskapsplanen beskrivs det koncept som ledningsgruppen för störningssituationer använder mycket allmänt inom den offentliga förvaltningen. I praktiken leds verksamheten av välfärdsområdesdirektören med hjälp av en ledningsgrupp för störningssituationer med fasta medlemmar, vid behov kompletterad från fall till fall med olika substansexperter. Ledningsgruppens lägesbildsåtgärder och kommunikation har säkerställts separat. Nämnden betonar att en fungerande kommunikation under undantagsförhållanden samt produktion av lägesbilder spelar en nyckelroll i genomförandet av själva ledningsförutsättningarna och beslutsfattandet. Lägesbildsproduktionen är primär med tanke på inriktningen av den egna verksamheten, men också i produktionen av en mer omfattande lägesbild av samarbetsområdet.

Under den senare hälften av dokumentet beskrivs kort de allmänna riktlinjerna för återhämtning från störningar och undantagsförhållanden, vilket kan anses vara den viktigaste helheten efter stabiliseringsåtgärderna för själva situationen för att tillhandahålla tjänster på ett fullständigt sätt. Därför är det viktigt att man i enlighet med beredskapsplanen gör upp kritiska återhämtningsplaner för störningssituationen genom att prioritera och planera störningssituationen och att planeringen inleds redan under störningssituationen. Lika viktigt är det att anteckna det man lärt sig om situationen som grund för den fortsatta planeringen. Tillräcklig utbildning och övning som har beaktats i planeringen främjar återhämtningen och den övergripande säkerhetens alla framgångar.

Nämnden anser att beredskapsplanens allmänna del ger en heltäckande bild av hanteringen av den övergripande säkerheten i välfärdsområdet och dess olika skeden; beredskap för identifierade hot (särskilt kapitel 2, 4), hantering av störningssituationer och undantagsförhållanden (särskilt kapitel 5 och 6) och återhämtning från dessa (särskilt kapitel 7). Den allmänna delen av beredskapsplanen beaktar på tillräcklig nivå innehållet i beredskapsförordningen (308/2023) om reglering av beredskapen och larmarrangemang (särskilt underkapitel 1.3), lägesbilden (särskilt underkapitel 6.4), säkerställandet av att

personal-, lokal- och materialresurserna samt stödtjänsternas verksamhet är tillräcklig (särskilt underkapitel 5.3), samarbetet (särskilt underkapitlen 3.3–3.5, 5.4–5.5), förverkligande och uppföljning av beredskapsutbildningar och beredskapsövningar för personalen (särskilt 3.7-3.8) samt kommunikation (särskilt kapitel 6.5). Beredskapsplanen har också utarbetats på föreskrivet sätt utifrån en riskbedömning.

Den allmänna delen av beredskapsplanen som behandlas är med fog ett strategiskt och offentligt dokument som innehåller den grund och referensram mot vilken de mer operativa, serviceområdesspecifika delplanerna utarbetas. Dessa delplaner utarbetas som tjänstearbete i den riksomfattande beredskapsplaneringsportalen (VALSU) och är sekretessbelagda enligt 24 § 1 mom. 8 punkten i offentlighetslagen.